

Udskrift af dombogen

DOM

Afsagt den 6. marts 2019 i sag nr. BS [REDACTED]

[REDACTED]

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen, der er anlagt den 20. juni 2016, vedrører Forsikringsselskabet [REDACTED] A/S' regreskrav for dækning af vandsskade hos en forsikringstager på ejendommen beliggende [REDACTED]. Vandskaden var forårsaget af en skade på en stikledning/et medierør i fortovsarealet ud for ejendommen, hvor [REDACTED] Varmeværk havde foretaget arbejde i forbindelse med udskiftning af fjernvarmerør, og [REDACTED] Kommune havde foretaget arbejde i forbindelse med renovering af fortov.

Sagsøgeren, Forsikringsselskabet [REDACTED] A/S, har nedlagt påstand om principalt, at de sagsøgte tilpligtes in solidum, subsidiært pro rata, mere subsidiært alternativt, til sagsøgeren at betale 479.013,24 kr.

██████████ Varmeværk tilpligtes at betale procesrenter af 455.638,45 kr. fra den 14. maj 2014 og af restbeløbet 23.374,79 kr. fra den 9. april 2015.

██████████ Kommune tilpligtes at betale procesrenter af 479.013,24 kr. fra den 8. november 2015.

Sagsøgte [REDACTED] Varmeværk har nedlagt påstand om frifindelse overfor sagsøgerens påstand, subsidiært mod betaling af et mindre beløb, og påstand om, at kravet alene forrentes fra sagens anlæg.

I forhold til [REDACTED] Kommune har [REDACTED] Varmeværk nedlagt påstand om frifindelse og friholdelse af ethvert beløb, som [REDACTED] Varmeværk

måtte blive dømt til at betale til Forsikringsselskabet [REDACTED] A/S, herunder omkostninger og renter.

Sagsøgte [REDACTED] Kommune har nedlagt påstand om frifindelse overfor sagsøgerens påstand.

[REDACTED] Kommune har nedlagt påstand om, at [REDACTED] Varmeværk tilpligtes at friholde [REDACTED] Kommune for ethvert beløb, som kommunen måtte blive dømt til at betale til Forsikringsselskabet [REDACTED] A/S og frifindelse i forhold til [REDACTED] Varmeværks tilsvarende friholdespåstand.

Oplysningerne i sagen

Denne dom indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a, stk. 2.

Størrelsen af kravet er ikke bestridt, ligesom årsagssammenhængen mellem bruddet på røret og skaden hos sagsøgerens kunde ikke er bestridt af de sagsøgte.

Der har under sagen været afholdt syn og skøn. Skønsmanden har afgivet skønserklæring og to supplerende erklæringer. Erklæringerne gengives ikke i dommen.

Forklaringer

Vidnet [REDACTED] har forklaret, at han tidligere har været ansat hos Forsikringsselskabet [REDACTED] som skadekonsulent for bygningsskader. Han er oprindeligt uddannet tømrer og derefter uddannet på Techcollege i 4 år og på skadekonsulentakademiet. Hans opgave var at hjælpe forsikringsselskabets kunde i relation til en vandskade, der var sket. Gulvene var deformerede og bulede op. Han var på kundebesøg den 24. oktober 2013, hvor han mødtes med kunden og med [REDACTED] fra [REDACTED] Varmeværk. Det var væsentligt at få standset skaden, og de havde koblet det originale stik fra. [REDACTED] Jensen fortalte, at varmeværket havde lavet renovering af vej og fortov, og der var sket brud på en kobling til stikket ind til kunden. Skadeårsagen var fundet. Stikket havde været udsat for en voldsom påvirkning. Der havde kørt store maskiner herunder en rendegraver, og den havde formentlig haft et støtteben nede og trykke på stikket. Han har optaget de billeder, der ligger i sagens bilag 2. De er allesammen taget af ham den 24. oktober 2013. Det kan skyldes regn, at billederne 2.1 og 2.2 ser forskellige ud. Der er asfalt på på billede 2.2. Billederne kan have været taget af to forskellige huller. Det kan også være, der har været sat asfalt lige ved indkørslen, så man kunne køre ind. Der var sat nye kantsten, da han besøgte det, men der var ikke lagt fliser på. Han er sikker på, han kun var ude at tage billederne den 24. oktober. Der var ingen maskiner i området. Det kan skyldes vejrliget, for det regnede. Der var

tale om en voldsom skade. Lækagen havde forårsaget utæthed, og der sprøjtede varmt vand og damp ind i huset. Der var stort set vand under alle undergulve, og han måtte fugt. Han fik et skadesfirma ind for at bekæmpe vandet. Vandet var skyllet ind under et betonlag. Der lå en masonitplade over klaplaget, og den var fugtig og skulle tages op, så man kunne undgå svamp. Derfor blev skaden endnu mere voldsom. Det er det, han har beskrevet i sin statusrapport den 28. oktober 2013, sagens bilag 1. Statusrapporterne er hans styringsredskab og den måde, han rapporterer i skadesystemet. Kunden fik sin egen rådgiver på sagen, og de samarbejdede om at indhente tilbud på udbedring af skaden. Han tænkte straks på regresmulighed, da de så den beskadigede del, og han talte med [REDACTED] om det. De var enige om, at der var en skadevolder, og vidnet kontaktede derefter regresafdelingen. Han talte med [REDACTED] om, at skaden var sket ved, at der havde været en rendegraver med et støtteben nede på røret. Han regnede med, at det var enten [REDACTED] Varmeværk eller en, de havde kontrakt med, der havde udført dette arbejde. De talte også om, at røret kunne blive dokumentation i sagen. De var enige om, hvad der havde forårsaget skaden, men det var ikke klart, hvem der var ansvarlig. Han blev nok rekvireret dagen før, han var derude. Han har formentlig været der midt på dagen, men husker ikke konkret. Han husker, det regnede, og de måtte i ly på grund af regnen. [REDACTED] påtog sig skylden, og de talte om, hvem der skulle opbevare det beskadigede stik. Per gav udtryk for, at han var ansvarlig, og han beskrev nøje støtteben, og at der ikke var lagt jernplade ud. Vidnet beskrev den 28. oktober 2013 til regresafdelingen, at der var en skadevolder, sagens bilag 20A. [REDACTED] havde sagt, at de måtte tage ansvaret på sig, og han mente, at rendegraveren var årsag. Når der står i skadesloggen, at sagsbehandleren er XBYJ, er det hans initialer.

Vidnet [REDACTED] har forklaret, at han har været ansat i [REDACTED] Varmeværk siden 1997, først til forefaldende arbejde med ledningsrenovering og målerskifte, og siden som varmemester. Han var uddannet smed, før han blev ansat. Der var 2 ansatte udover ham, og de lavede forefaldende arbejde. Han var i marken til projektet med udskiftning af vand- og varmeledninger ind til forbrugernes stophaner. De var startet på [REDACTED] i foråret 2013, men var allerede tilbage i 90'erne begyndt at udskifte ledninger. På [REDACTED] tog de fortovsfliserne op og gravede ned til de gamle fjernvarmeledninger, som lå i betonkanaler. De tog låget af betonkanalerne og gjorde de nye fjernvarmerør klar. De lå i 12, 24 eller 36 meters længder. De gamle rør blev taget op, og betonkanalerne, der var ca. 50 cm brede, blev fjernet, og de nye rør lagt ned og koblet til. De nye rør var 12,5 cm og fyldte mindre end de gamle betonrør. De ville være færdige på [REDACTED] inden sommerferien af hensyn til at undgå problemer i forbindelse med skolestart, da skolen ligger lige i nærheden. På [REDACTED] startede de efter sommerferien eller i sidste halvdel af august måned. De lagde de første 24 meter ud for nr. 2. Han var med til opstartsmødet med kommunen for at koordinere og aftale arbejds gange. Kommunen ville være med på projektet for at sætte nye kantsten og levere nye fortovsfliser. Aftalen om det blev indgået med [REDACTED] De havde spurgt, hvordan kommunen ville overtage pladsen med hensyn til op-

fyld med videre, og kommunen havde en del knust beton, som de gerne ville fylde i. Derfor skulle varmeværket ikke efterfylde med sand. Så de lagde bare rørene ned og komprimerede det, de havde gravet op. De havde ikke noget med kantstenene at gøre. I starten eller midten af oktober var de færdige på [REDACTED] og han ringede til [REDACTED] som overtog. Derefter var [REDACTED] Varmeværk væk fra [REDACTED] Vidnet skulle i stedet arbejde med en større ledning nede ved hovedgaden. De var først tilbage på [REDACTED] i forbindelse med skaden. På skadedagen mødte han ind. Det var en torsdag. Han skulle have været til møde, så han var ikke i arbejdstøjet. De havde modtaget et opkald på vagttelefonen, som [REDACTED] havde. [REDACTED] var først oppe på stedet, og han selv kom derefter. Da han kom, havde [REDACTED] afbrudt varmen. De gik i gang med at grave ned til stikket inde ved huset, så man kunne få sat en prop i og åbnet i resten af området. Først gravede de helt inde ved huset. De kunne se, at vandet kom ud i kappen af røret, og derfor vidste de, at de skulle længere ud. De var klar over, at der var en samling midt i indkørslen, men også opgravningen der viste, at de skulle længere ud. De brugte den maskine, der fremgår af sagens bilag 2.4. Der var sat kantsten ud for nr. 2 og muligvis hele vejen, men der var ikke lagt fliser på. De var meget fokuserede på at få gravet op, så de kunne få sat en prop i. De fandt stedet, savede røret over og fik sat en prop i. De tænkte over, hvad der kunne være sket og kiggede sig lidt omkring i området, og de kunne se aftryk af støtteben. Hvis disse havde været sat regelmæssigt, ville der også være et aftryk, der hvor bruddet var, og hvor de havde gravet op, men det havde de ikke set. Der var formentlig brugt rendegraver i forbindelse med kantstensarbejdet, det er sædvanligt. Vidnet var i dialog med sin varmemester, som vist nok meldte sagen til forsikringsselskabet. De reetablerede stikket ind til huset. Han talte kort med taksatoren, som kom om eftermiddagen, og han viste taksatoren røret. De talte ikke om ansvaret eller om årsagen. I forbindelse med overleveringen af arbejdet fra varmeværket til kommunen blev det ikke vist til kommunen, hvor ledningerne lå. Kommunen skulle selv sætte kantsten, det var deres projekt. Han husker ikke med sikkerhed, om der lå kørep-lader ind til nr. 2. Han ved ikke, hvem der har betalt for skaden på selve ledningen. Der går en studs på 90 grader fra hovedledningen ind i et rør, som sidder vinkelret på. Han har aldrig set en lignende skade. Fotos bilag 2.1 og bilag 2.2 er taget på samme sted, men måske ikke på samme tid. Han er helt overbevist om, at det ikke var varmeværket, der pillede de gamle kantsten op. De har gravet i en bredde af ca. 60 cm ned til betonkanalen, som lå ca. ½ meter nede, og den har de gravet op, så de har gravet ca. 1 meter ned. De gamle vandledninger blev liggende og ligger stadig, men der blev lagt nye i samme niveau som fjernvarmeledningen, lige under. En kantsten er nok 30 cm høj og 10 cm bred, og den står på en bund af beton. De kan godt have gravet tæt på kantstenen, og de plejer ikke at fjerne dem af hensyn til nedstyrtningssfare, når de graver. De fandt skadestedet i løbet af formiddagen. Han tror kollegaen havde været der siden ca. halv otte, og vidnet kom selv lidt senere. Forsikringsmanden kom samme dag. Han ved med sikkerhed, at det var en torsdag, de var derude, fordi det møde, de skulle til, landsmøde i fjernvarmeforeningen i Aalborg Kongres- og Kulturcenter, altid holdes om

torsdagen. Det er lidt forskelligt, om de lægger køreplader ind til husene eller laver en interimistisk indkørsel. Beboeren i nr. 2 havde bil. Han har ikke kendskab til, om fjernvarmeværket havde fået henvendelser fra beboeren forud for skaden. Han deltog i mødet, der er beskrevet i bilag II C, og kommunen burde ikke kunne være i tvivl om, hvor ledningerne lå. Varmeværkets folk havde lavet trykprøvetest, da rørene var lagt ned. Rørene lægges ud i den længde, de skal bruge, så bliver de svejset sammen derude og trykprøves der. Samlingerne kontrolleres visuelt inden tildækning og inden mufning. Skaden ville have kunnet ses ved trykprøven, som blev lavet i august. Det er ikke unormalt at bruge støttebenet fra en rendegraver, ellers er maskinen ustabil. Han har ikke selv set, kommunens folk arbejde på strækningen.

Vidnet [REDACTED] har forklaret, at han i 2013 var teamleder ved [REDACTED] Kommune, nu er han driftskoordinator. Han var involveret i opgaven med fortovet i [REDACTED] og var i perioder ude på pladsen, hvis der var spørgsmål. De deltagere, der er beskrevet i projektlogbogen II C, var [REDACTED] ingeniør, [REDACTED] og [REDACTED] der er projektledere. Kommunen ville lave nye fortove, når der var et projekt i gang. Det sker på den måde, at det første hold gør klar og skærer asfalten fri. De skærer 30 cm asfalt af, så der er plads til kantstenen. Det er en maskine, som kører selv, men håndskubbes, og den kører på asfalten. Den 22. oktober blev han ringet op af brolæggeren, der skulle sætte linjerne. Der var ikke kantsten på stedet. De gamle kantsten var væk. De skulle sætte linjen til at grave ud til nye kantsten. Brolæggeren kunne have fjernet kantstenene, hvis ikke fjernvarmeværket havde gjort det. Når der graves op til kantsten, holder maskinen skråt ind mod gravestedet. Støttebenet er formentlig i renden, hvor kantstenen skal være. Så lægges der beton ud til kantstenen, og i den forbindelse vil man køre på vejbanen. Når der skal sættes kantsten og lægges fliser, bruger man en Alvac maskine, der løfter med vakuum. Den kører altid på vejen. Arbejdet blev påbegyndt i den anden ende af [REDACTED] da der var en stor vandpyt i den ende, hvor nr. 2 ligger. Senere ringede gravefolkene og sagde, at der var fugt i vinduerne, og der var noget galt. Man var ved at finde ud af, hvad det skyldtes. Han mener gravefolkene startede den 23. oktober. De mødte tidligt for at blive færdig til brolæggeren. Hans medarbejder vidste 100%, hvor de nye ledninger lå. Det var den 22. oktober, der skulle sættes ny linje op, og det varede måske 2-3 timer. Der var 2 belægningsfolk, der arbejdede i den anden side af vejen. Foto 2.1 viser de nye kantsten. Han mener, at de blev sat den 24. oktober. Det ser også på fotoet ud som om, der er jordfugtig beton. Det kan lade sig gøre at sætte kantsten, når der er gravet op for at finde skaden. Han mener ikke, at kommunens folk brugte køreplader. Der var køreplader i forvejen. Men det kan han ikke huske, om der var den 22. oktober. Han ved ikke, hvem der betalte for udbedringen af skaden på stikket. Han kan ikke huske, hvornår han havde fået klarmeldingen fra [REDACTED] Varmeværk. Maskinen, der graver renden til kantsten, står på støtteben, der hvor kantstenen var, og hvor asfalten er væk. Han ved ikke, om der var lavet noget arbejde derude før den 22. De gamle kantsten skal væk, før de skærer asfalten væk. Så graves jorden af, og de satte først kantsten i den fjer-

neste ende af vejen. Det vil antageligt vare 5-6 timer at nå ned til nr. 2. Han mener, at de stoppede med at sætte kantsten lige efter ejendommen i nr. 2 på grund af det vand, der stod. Foto 2 viser, at der er nyt asfalt. Det er lagt efter kantstenen. Asfalten lægges normalt et par dage efter, at kantstenen er sat, fordi betonen skal hærde. Der er knust beton på indersiden for at holde på kantstenen, så det er før asfalten. Til at fjerne kantsten bruges der enten en rendegraver eller en grab. Foto 2.1 og 2.2 viser samme hul, men de er ikke taget samme dag. På 2.1 er der ikke knust beton og ikke asfalt på. På 2.2 er asfaltniveauet højere.

Vidnet [REDACTED] har forklaret, at han har været ansat i [REDACTED] Varmeværk i 43 år. Han blev ansat i 1973, og han er nu på pension. De havde lavet arbejdet på [REDACTED] og overdraget det til kommunen. Han og [REDACTED] [REDACTED] arbejdede sammen. De var startet ved [REDACTED] og tog det i sektioner, så de hver dag kunne få varme på husene i området. De fjernede fliser, gravede ned, fjernede den gamle kanal, gjorde materiale klar, lagde det ned og kobled det til husene. De var ikke involveret i at fjerne kantsten. Dog måske en enkelt, hvis den faldt ned. Så kantstenene stod der, da de forlod arbejdsstedet. Da de var færdige, skulle han arbejde med nogle krydsende fjernvarmeledninger mellem [REDACTED] og [REDACTED]. Det skulle foregå nede i byen. Han er ikke klar over, hvordan kommunen udførte arbejdet på [REDACTED]. Den dag, hvor hans kollegaer skulle have været på kursus, var han på vej mod [REDACTED] men blev ringet op, og han vendte om, og han kom på [REDACTED]. Han så, at der løb vand ud på den anden side af huset. Kantstenen var da sat, men der var ikke asfalteret. Han lukkede for hovedhanen for hele området og kontaktede sin chef, [REDACTED]. Han begyndte at grave for at finde skaden og hans kollega, [REDACTED] kom også. De så på området. Der var tørt ude ved vejen, så de begyndte inde ved husets sokkel og kappede ledningen og proppede. De kunne ikke komme ind til husets stophane, fordi der var præisolerede rør i huset, så de gravede midt på i indkørslen (sagens bilag 2.2). Der kunne de se, at der var et hul i isoleringen. Så prøvede de ude ved fortovet. Langs med kantstenen på indersiden kunne de se mærker som efter en rendegravers støtteben. Han havde ikke set, om der lige var et mærke præcist, hvor de gravede op og fandt skaden. Forsikringsmanden kom sidst på eftermiddagen, måske ved 15 - 16-tiden, og de talte om det, og der blev taget billeder, herunder af stumpe de havde fundet. Den ville vidnet have med hjem. Taksatoren sagde, at de ville sætte arbejdet i gang, og så måtte de se, hvem der skulle betale, og det syntes vidnet var fint. Han vil tro, at han var startet derude den pågældende dag kl. 8. Han tror ikke, at der var nogle folk på stedet, da han ankom. De har nok haft en køre-plade til at ligge i indkørslen, ellers har de stampet op. Han husker ikke, hvilken løsning, der var valgt. Han havde ikke noget med overdragelsen af arbejdet fra varmeværket til kommunen at gøre. Skaden på ledningen var ikke typisk. Den var brækket inde i isoleringen. Han har aldrig set en lignende skade. Han er ikke klar over, hvem der betalte for udbedring af selve skaden. De havde også haft gravet op i indkørslen for at skifte stikledningerne. De havde gravet op helt ind til huset.

Vidnet [REDACTED] har forklaret, at han har været ansat i [REDACTED] Varmeværk fra september 1987 til 2014 som varmemester den sidste del af ansættelsen. Han var ikke med til at udføre arbejdet på [REDACTED] men var der 2 - 3 gange ugentlig. Det var ikke ham, der planlagde projektet. Bodil fra [REDACTED] 2 ringede ind og sagde, at de havde vand i bryggerset. Han tror, at det var ved 14 - 15-tiden en onsdag eftermiddag. Han kørte derop, og hun viste ham lidt vand på gulvet, måske svarende til et A4-ark, det var inde i et skab i bryggerset. De var enige om, at der skulle graves op næste morgen, og hun skulle sørge for at få fat i en tømrer, der kunne fjerne skabet i bryggerset. Han kan ikke huske, om der var andre, der arbejdede på vejen, mens han var der, og han husker ikke, om der var sat kantsten. Næste morgen ringede de igen og sagde, at nu var huset fyldt med vand, og han tog derud, og det var det. De havde måske hørt noget om natten, men først næste morgen konstateret, at der var vand. [REDACTED] kom ud, og de fik lukket for hovedledningen. De var nede og se, at der stod vand i et viktualierum. Han talte ikke med forsikringsmanden dengang. Senere talte han med en dame fra forsikringsselskabet, der ringede og sagde, at han havde påtaget sig ansvaret, men det vidste han, at han ikke havde. Det var efter, at de havde fundet ud af, hvor skaden var sket. Det er varmeværket, der har betalt for reparation af ledningen efter skaden. Han opfattede skaden første og anden dag som én skade.

Vidnet [REDACTED] har forklaret, at han i 2013 var ansat hos [REDACTED] Kommune og er nu ansat hos [REDACTED] Forsyning. Han var med til opgaven i [REDACTED] Han var på hold med [REDACTED] De skulle grave ud til kantsten. Han har i sin lommebog noteret, at han var i [REDACTED] den 23. oktober i 8 timer, hvor de startede med at grave. De var der igen den 24. oktober fra kl. 05.00 til kl. 10.30. Den 23. oktober vil han tro, at de startede kl. 7.30 - 8.00. Det varer ca. ½ time at køre derud med en rendegraver, som han gjorde. Hans kollega, [REDACTED] kørte med traktor og vogn. De skulle have startet på [REDACTED] ved [REDACTED] Der stod en masse fliser overfor ved pølsevognen. Dagen før var der blevet sat snore på stedet. De så et hus med meget duggede ruder, og så at der stod en masse vand ved en vandspindel i nærheden af [REDACTED] De ringede derfor hjem, og de blev enige om at starte i den anden ende. Det var den 23. oktober. De lagde ikke mærke til noget særligt i indkørslen til nummer 2. Der var ingen kantsten, da de skulle i gang med arbejdet. Han bakkede skråt ind til asfalten. Der var sat pløkker og snor i, og de gravede 30 cm under asfalteniveau og lagde grave-materialet op på vognen. Gravemaskinen svarer til den, der er afbilledet i sagens bilag II D. Der er et støtteben i hver side bagtil. De har sædvanligvis støttebenene nede, når de graver, men ikke altid det inderste. Man kan ikke køre i renden af hensyn til snor og pløkker, der er sat. Det var ikke dem, der kørte beton i. De blev færdige dagen efter, så det varede ca. 1½ dag at grave renden. De må have været ved nr. 2 på dag 2. Han husker ikke noget specielt ved huset. Han er tvivl, om de stoppede før, at de nåede helt op til [REDACTED] på grund af det vand, der stod. Når betonen er lagt ud og rettet til, kom-

mer den medarbejder, der sættet kantstenen i. Han tror først, at de kom dagen efter, altså dag 2. Han ved ikke, hvor lang tid det varer at lægge beton i. På foto 2.1 er de nye kantsten sat, og der er klappet med en skovl. Han vil tro, at de har været færdige ved 9.30 - 10.00-tiden på dag 2. Han har ikke haft hjul eller støtteben nede i renden. Så beskadiger man snoren og pælene. På foto 2 kan man se brolæggerens pæl. Der står også en ved den yderste kant. På dag 2 var det næste hold mødt, da de kørte. De var nok kommet ved 7 - 7.30-tiden. Han kan ikke huske, hvor langt det hold var nået. Det er brolæggerne, som sætter kantsten, og de havde også sat snore og pløkker og målt højde ud med laser. Det er formentlig sket om tirsdagen. Der var ingen kantsten, da han kom derud. Det kunne være brolæggerne, der havde taget kantstenene op, men det kunne også være fjernvarmeværkets folk. Han ved ikke nærmere, hvor ledningerne ligger, udover at det var i fortovet. De har ikke behov for at vide, hvor ledningerne er, for de kører på asfalten. Kantstensholdet var [redacted] og en pige, måske [redacted]. De var vant til at lave sådan noget. De har også tidligere taget kantsten op, men det er ikke sædvanligt. Der er en kran på lastbilen, der har støttefodder, og med kranen løfter man op på lastbilen og kører det væk. Det plejer at være kommunens folk, der tager kantsten op, men han ved det ikke, når fjernvarmen havde været der og været i gang først. Han mener ikke, at der lå kantsten opmagasineret. Der var køreplader ved indkørslen til huset på hjørnet.

Vidnet [redacted] har forklaret, at han arbejder i [redacted] Kommune, Park og Vej, og det gjorde han også i 2013. Han husker nogenlunde opgaven i [redacted]. De startede op. Han havde været der dagen før og skære asfalt, så der var plads til ny rende til kantsten. Der kan i princippet godt stå kantsten, når man skærer asfalt. Man skærer 30 cm af, og så laves der en rende på ca. 60 cm til den nye kantsten. Han er 99% sikker på, at der ikke var kantsten. Maskinen, han bruger, er en, man går bagved. Den er 30 - 40 cm fra kanten. Han var ikke inde i fortovsrenden. Han oplevede ikke noget ved nr. 2, og han var færdig midt formiddag. Asfalten fjernes, når de graver ud. Han skærer en rille i den. Der bliver sat af, efter han har skåret asfalt. Han mener ikke, at der var snore, da han skar. Dagen efter startede de kl. 7 i Frederikshavn og kørte til [redacted]. Han så, at der var fuld af dug på ruderne i nr. 2, men han så ingen folk der. Der var en masse vand ved en vandspindel, og de kontaktede derfor ledelsen for at få nogen ud at se på det, og de blev enige om at starte i den anden ende. Vandspindlen var mellem 2 og 5 meter fra Hjørringvej, og der kom klart vand op af jorden. Der var så fugtigt, at de ikke kunne grave. Han kørte traktor og vogn og brugte håndskovlen i renden. Hans makker kørte rendegraver. Rendegraveren kørte på asfalt, og den blev bakket 40 - 45° ind mod fortovet og havde alle hjulene på asfalten. Benet mod midten af asfaltvejen var sænket. Det andet var som regel ikke. Når der er gravet så langt, som armen kan nå, flytter de og kører ind på samme måde længere henne. De blev ikke færdige den første dag og mødte derfor tidligt på dag 2. Brolæggerne var der dag 2, inden de kom. Han kan ikke huske, om de kunne grave helt op til [redacted] på grund af det vand, der stod. Han mener ikke, at han så aktivitet ved nr. 2. Det er brolæggerne, der

sætter snore, her var det [REDACTED] Der var ingen kantsten, da de var derude dag 1. Han ved ikke, hvem der har taget dem op. Han arbejder ikke selv med brolægning sædvanligvis. Han har ikke haft nogen store arbejdsopgaver sammen med [REDACTED] Han kan ikke huske, om der var klar til kantsten i den anden ende, da de tog derfra dag 2. Asfalten hænger ikke i kantstenen. Kantstenen fjernes enten med rendegraverens skovl eller med en kran på en lastbil. Det har han selv gjort, hvis han har afløst. Det er en naturlig del af arbejdet med de nye kantsten at fjerne den gamle. Det kan være kommunens folk eller hovedentreprenøren, der fjerner kantstenen, det har man set.

Parternes synspunkter

Sagsøgeren har til støtte for den nedlagte påstand gjort gældende:

"ANBRINGENDER

Til støtte for den nedlagte påstand gøres det overordnet gældende, at sagsøgte 1 og sagsøgte 2 in solidum, subsidiært hver for sig, er pligtige til at friholde sagsøger for afholdte udgifter i forbindelse den indtrådte skade i henhold til den nedlagte påstand.

Sagsøgte 1 og sagsøgte 2, i forening, eller hver for sig, er erstatningsansvarlig over for sagsøgers forsikringstager, og sagsøger er indtrådt i forsikringstagers krav mod sagsøgte i henhold til erstatningsansvarslovens § 22.

Det gøres gældende, at der er årsagssammenhæng mellem vandskaden og de ansvarspådragende handlinger og/eller undladelser begået af sagsøgte 1 og/eller sagsøgte 2.

De ansvarspådragende handlinger har været nødvendige betingelser for vandskadens indtræden, idet vandskaden på den i sagen omhandlende ejendom aldrig ville være indtrådt, såfremt de sagsøgte havde sikret, at arbejderne blev udført således, at det i sagen omhandlende rør ikke blev udsat for en kraftig mekanisk påvirkning.

Sagsøger har dokumenteret, at rendegraveren blev anvendt til arbejder udført forinden skadedatoen.

Med henvisning til ovenstående omkring hændelsesforløbet på skadetidspunktet, så anses det som værende dokumenteret, at rendegraveren har været anvendt til arbejder udført forinden skadedatoen. Dette er endvidere bekræftet af skønsmanden ved besvarelse af spørgsmål SS1.

Sagsøgte 2 har kun til dels beskrevet, hvilke opgaver rendegraveren er blevet anvendt til. Der henvises til beskrivelsen i sagsøgte 2's duplik side 2:

"Kommunens først aktiverede arbejdsbold havde til opgave at grave rende for og forberede placeringen af nye kantsten. Dette arbejdsbold bestod af en maskinfører på rendegraveren samt 2 øvrige, der hhv. kørte den vogn på

hvilke der blev bortkort opgravede materialer, og hhv. var "manden på jorden". Rende-graverens maskinfører stoppede hos Kommunens relativt kort efter den konkrete opgave og kunne ved forespørgsel efter sagsanlæg ikke bidrage til sagens oplysning (kunne ikke huske stedet eller episoden). De to øvrige fra holdet, [REDACTED] og [REDACTED] vil blive ført som vidner af sagsøgte 2."

Sagsøger anser det som værende yderst beklageligt, at føreren af rende-graveren ikke kan afgive vidneforklaring, idet han som den eneste udførte arbejderne med rende-graveren. Vidneforklaringer omkring rende-graverens arbejder afgivet af tredjemand, anses som værende irrelevant for sagens oplysning.

Skønsmanden anser rende-graveren som værende den mest sandsynlige skadeårsag, sammenholdt med de andre skadeårsager jf. nedenstående svar fra skønsmanden. Der henvises til blanket til supplerende syn og skønsspørgsmål 5-7-2018, side 2:

"Svar på spørgsmål SS 5:

I forbindelse med besvarelse af spørgsmål SS2 i erklæring dateret 14. marts 2018, har skønsmanden besvaret spørgsmålet ud fra anvendelse af følgende maskiner, der efter det oplyste skulle være anvendt i og over ledningsgraven for FV-hovedledning og stik.:

- Rende-graver
- Minigraver
- Pladevibrator

I forbindelse med bl.a. nærværende skønstema er der tillige medtaget spørgsmål i relation til anvendelse af Wacker BS60y "Hophans" samt det forhold, at der under arbejderne er udlagt og håndteret jernplader over indkørslen til [REDACTED]

Det er skønsmanden opfattelse, at alle de på pladsen anvendte maskiner og udlægningen af jernplader alle kan have forårsaget den opståede skade, hvis arbejderne ikke er udført håndværksmæssigt korrekt.

På det foreliggende grundlag vurderer skønsmanden ikke, at andre skadesårsager er mere sandsynlige end påvirkning fra rende-graveren/ dennes støtteben. "

Skaden er af skønsmanden beskrevet således i SKØNSERKLÆRING af 12. september 2017, side 2:

"Svar på spørgsmål 1:

På bilag 2.5 vises et billede af enden af medierøret, hvor det er tilsluttet studs til hovedledningen. De sete skader indikerer, at røret har været udsat

for en kraftig mekanisk påvirkning på eller lige ved stikledningens tilslutning til hovedledningen."

Skønsmanden har endvidere redegjort for, hvordan rendegraveren kunne foretage den mekaniske påvirkning af medierøret. Der henvises til blanket til supplerende syn og skønsspørgsmål 5-7-2018, side 2:

"Spørgsmål SS 6: Skønsmanden bedes beskrive, hvordan rendegraveren kan have foretaget den mekaniske påvirkning af medierøret.

Svar på spørgsmål SS 6:

Afhængig af jordopfyldningens beskaffenhed (art), komprimering og vandindhold, vil rendegraverens brug, egenvægt, dynamiske påvirkning ved korsel i ledningsgraven og ved brug af stabiliseringsben, hver for sig eller i kombination kunne forårsage skaden."

Skønsmanden blev endvidere anmodet om at foretage en vurdering af, hvorvidt det er håndværksmæssig god skik, at placere støtteben fra rendegraver så tæt på ledninger, at der kan ske skade på disse jf. SKØNSERKLÆRING af 12. september 2017, side 3:

"Svar på spørgsmål 4:

Det er ikke god håndværksmæssig skik at placere støtteben fra rendegraver så tæt på ledninger, at der kan ske skade på disse.

En mere præcis fastlæggelse af krav til støttebenenes afstand til ledningerne vil kræve et nærmere kendskab til bl.a. støttebenenes udformning, hvilken jordart de er placeret i, jordens komprimeringsgrad og jordens vandindhold mv."

Med henvisning til ovenstående, så kan det konkluderes, at det anses det ikke som værende god håndværksmæssig skik, at sagsøgte 2 har placeret støttebenene fra rendegraveren således, at støttebenene kunne skade ledningerne ved mekanisk påvirkning.

Skønsmanden anser rendegraveren som værende den mest sandsynlige skadeårsag, sammenholdt med de andre skadeårsager.

Sagsøger har dokumenteret, at rendegraveren blev anvendt af sagsøgte 2.

Til støtte for de nedlagte påstande gøres det endvidere gældende, at de sagsøgte i forening har handlet ansvarspådragende ved ikke at sørge for en sikker overlevering af arbejdsstedet.

Herunder givet tilstrækkelige oplysninger om, hvor rørledningerne var placeret, samt efterspørge og videregive de fornødne oplysninger om rørledningernes præcise placering, hvad angår dybde såvel som placering.

I den henseende skal det tages i betragtning, at der var tale om en relativt ukompliceret opgave, hvor parterne frit kunne tilrettelægge, udføre og koordinere arbejdet.

Ved forsømmelse heraf, har parterne pådraget sig et solidarisk ansvar

Til støtte for de nedlagte påstande gøres det endvidere gældende, at de sagsøgte hver for sig har handlet ansvarspådragende, under udførelse af reparation af fjernvarmerør f.eks. ved ikke at have afsluttet og overdraget arbejdet på tilstrækkelig betryggende vis og dels ved ikke at have udvist tilstrækkelig forsigtighed med arbejderne.

Idet sagsøgte 1 anerkendte ansvar allerede ved skadebesigtigelse af sagsøgers taksator, så har sagsøger været af den opfattelse, at sagsøgte 1 naturligvis hæftede for sin underentreprenørs mangelfulde arbejder. Der henvises til bilag 20.

*SKADEVOLDER: [REDACTED] VARMEVÆRK
[REDACTED]
VARMEMESTER [REDACTED]
SKADEVOLDER VAR VED AT UDSKIFTE
STIKLEDNINGER I VEJ SAMT INDTIL
FORBRUGERENS STOPVENTILER I BYG-
NINGERNE. VEDTÆGTSGRÆNSE ER
HOVEDSTOPHANER VED FORBRUGERNE OG I
DETTE TILFÆLDE SIDDER HOVEDHANER I
BRYGGERSRUMMET. IFM DETTE ARBEJDE
LÆDERER VARMEVÆRKET STIKLEDNINGS-
SAMLING I AFGRENINGEN FRA HOVEDSTIK TIL
FTGS INDSTIK OG VAND PUMPES IND TIL FTG I
STIKLEDNINGEN VANDET LØBER MELLEM RØR
OG KAPPE OG HELE GULVET I 1. ETAGEN FYLDES
OP MED DET VARME VAND OG VANDSKADER
ALLE GULVENE I 1. ETAGEN SE FOTOS,
HERUNDER FOTOS AF DET LÆDEREDE RØR.”*

Hvorvidt sagsøgte 2 herefter skal friholde sagsøgte 1 udgiften for skadeudbedring, anses som værende sagsøger uvedkommende.

Det er uomtvistet, at skaden skyldes indstrømning af varmt vand på grund af ledningsskaden, hvad skyldtes den kraftige mekaniske påvirkning af ledningen.

Der er ikke udefrakommende hændelige omstændigheder, som kan have været årsag til vandskaderne.

Det skal oplyses, at sagsøger ikke var en del af entrepriseforholdet, hvorfor

sagsøger ikke har været involveret i betingelserne herom. De sagsøgte har igennem forløbet været uenige i næsten alt, hvorfor sagsøger var nødsaget til at medtage begge de sagsøgte i sagen.

Til støtte for de nedlagte rentepåstande henvises til de som bilag 4 og 6 fremlagte mail breve til sagsøgte 1's ansvarsforsikringsselskab og til bilag 5 for så vidt angår sagsøgte 2."

Sagsøgte 1 har til støtte for den nedlagte påstand gjort gældende:

"Anbringender

Til støtte for de nedlagte påstande henvises til argumentationen i skriftvekslingen for Retten i Hjørring, der kan sammenfattes således:

Det bestrides, at den vandskade, sagsøgers kunde var udsat for i oktober 2013 i form af indsvivende fjernvarmevand, kan henføres til fejl eller forsømmelser fra sagsøgte 1's side eller til nogen for hvem sagsøgte 1 hæfter. I den forbindelse bestrides det, at sagsøgte 1 skulle have anerkendt ansvaret, som det udlægges af sagsøger i sagsøgers interne registrerings-system/sagslog af 28. oktober 2013 (bilag 20 (burde retteligt være bilag 22)).

Sagsøgte 1 udførte sine arbejder vedrørende nedlægning af ny fjernvarmeledning og efterfølgende retablering af stabilgrus i overensstemmelse med gældende normer og regler herfor. Der foreligger ingen dokumentation for det modsatte.

I den forbindelse kan det nærmere oplyses, at fjernvarmeledningen er nedlagt i en sædvanlig dybde på ca. 50 cm med tildækning af sand/stabilgrus, der på sædvanligvis er komprimeret med henblik på sagsøgte 2's efterfølgende belægningsarbejder, dog således at det var aftalt med sagsøgte 2, at denne vil efterfylde yderligere med overskydende knust beton, som sagsøgte 2 havde liggende i depot. Dette forhold støttes tillige af skøns-manden, jf. opmålingerne i dennes bilag B i skønserklæring af 12. september 2017 (bilag 24).

Tilsvarende bestrides, at sagsøgte 1's medarbejdere ikke har reageret på sagsøgers kundes henvendelser som anført i stævningen. Det er korrekt, at sagsøgers kunde én gang henvendte sig til sagsøgte 1 i dagene op til selve skadesdagen den 23. oktober 2013, men sagsøgte 1 tog i alle tilfælde relevante skridt i form af først telefonisk kontakt til beboeren og efterfølgende en straksbesigtigelse efter beboernes konstatering af indtrængende fjernvarmevand, hvilket blev konstateret i forbindelse med et "skruld" som nærmere beskrevet i stævningen, hvorefter en medarbejder fra sagsøgte 1 straks og omgående besigtigede ejendommen, hvorefter hovedhanen blev lukket.

På denne baggrund bestrides det, at der er grundlag for at pålægge sagsøgte 1 et selvstændigt ansvar eller et solidarisk ansvar med sagsøgte 2 for de

konstaterede vandskader på sagsøgers forsikringskunde.

Om skadesårsagen er det i stævningen anført, at denne muligt kan henføres til sagsøgte 2's efterfølgende gravearbejder og anvendelse af maskiner (den anvendte rendegraver), der har læderet/beskadiget de af sagsøgte 1 nedlagte fjernvarmerør. Denne skadeårsag har skønsmanden tilsvarende vurderet som den mest sandsynlige, jf. hans besvarelse af spørgsmål SS 4 (bilag 25).

Som nærmere redegjort for i sagsøgte 1's duplik har den af sagsøgte 1 anvendte minigraver ikke kørt i udgravningen, ligesom det bemærkes, at minigraveren har et ganske beskedent jordtryk grundet at den kører på larvefodder/bælter. Af samme årsag har skønsmanden også vurderet det mindre sandsynligt, at minigraveren - eller for den sags skyld pladevibratoren - har forårsaget skaden, jf. skønsmandens besvarelse af spørgsmål SS 4 og SS IA (bilag 25). Hertil kommer, at skaden konstateres på et tidspunkt, hvor entreprisen er overdraget til sagsøgte 2 i henhold til aftalen med sagsøgte 1.

Heller ikke sagsøgte 2 har dokumenteret eller på anden måde sandsynliggjort, at sagsøgte 1's arbejder har været behæftet med fejl eller mangler, der har haft betydning for beskadigelsen af fjernvarmeledningen. I den forbindelse bemærkes, at sagsøgte 2 var fuldt ud bekendt med de af sagsøgte 1 udførte arbejder, og der har således påhvilet sagsøgte 2 en almindelig forpligtelse til at tilrettelægge og udføre arbejderne på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for beskadigelse af de nyanlagte fjernvarmerør, hvilket efterforløbet viser, at sagsøgte 2 har undladt.

Overfor sagsøgte 2 gøres det nærmere gældende, at vandskaden mest sandsynligt kan henføres til det forhold, at sagsøgtes 2's maskiner har læderet/ødelagt fjernvarmeledningen, som sagsøgte 2 var bekendt med beliggenheden af, og skaderne kan således i det hele henføres til ansvarspådragende forhold hos sagsøgte 2 med den virkning, at sagsøgte 2 er forpligtet til at friholde sagsøgte 1 for ethvert beløb, sagsøgte 1 måtte blive dømt til at betale til sagsøger.

Sagsøgte 1 har ikke på det foreliggende grundlag indsigelser mod det opgjorte erstatningskrav."

Sagsøgte 2 har til støtte for den nedlagte påstand gjort gældende:

"ANBRINGENDER:

Det gøres gældende, at vandskade, der opstod på [REDACTED] som følge af indsivende fjernvarmevand, ikke kan henføres til ansvarspådragende adfærd fra Kommunens side.

Kommunen har udført det konkrete arbejde på samme måde, som fortovsarbejde normalt udføres i hele [REDACTED] Kommune, og der er

ikke af sagsøger påvist ansvarspådragende adfærd i den forbindelse.

Det bestrides, at der har påhvilet Kommunen en særlig forpligtelse til at tilrettelægge og udføre arbejderne på en særlig måde.

Arbejderne skulle (jfr. Bilag II.A, gravetilladelse) udføres efter bla. normen DS 475: "Norm for etablering af ledningsanlæg i jord" (Bilag II.B), hvor det af sagsøgte 1 nedlagte *"fyldmateriale og komprimering skal være af en sådan kvalitet, at ledningen kan tåle den kørsel med tungt materiel, som vil forekomme under og efter arbejdets udførelse."*

Det afvises, at (Kommunen) sagsøgte 2 – på tidspunktet for skadens indtræden – har kørt på skadestedet med den i syn & skøn belyste rendegraver og/eller pladevibrator, ligesom det bestrides, at evt. spor i sandet/fyldlaget kan henføres til de af sagsøgte 2 anvendte maskiner.

Selv såfremt bevisførelsen med tilstrækkelig sikkerhed måtte vise, at Kommunens maskiner kunne have befundet sig i området i tidsrummet op til eller før skaden, afvises, at Kommunens arbejder har været udført på culpøs vis, ligesom det afvises, at maskinerne har kørt i "renden".

Omkring det afholdte syn & skøn skal i forhold til det indledende forløb (erklæring af 12.9.2017) tydeliggøres, at formuleringen af de stillede spørgsmål (og dermed svarene) i det hele var baseret på en "sagsfremstilling" fra det regressøgende forsikringsselskab om bla. udokumenterede oplysninger om "aftryk fra gravemaskinens støtteben", der på intet tidspunkt har været bekræftet af sagsøgte 2.

Sagsøgte 2 bidrog på daværende tidspunkt – jfr. svarskriftet – alene med en beskrivelse af, hvad aftalen mellem de sagsøgte lød på, ligesom man også før udtagelse af stævning har besvaret spørgsmål om, hvilke maskiner, sagsøgte 2 anvendte på de opgaver, der var dennes parts. Disse oplysninger fremkom – som led i forsikringsselskabers korrespondance – fra mellemledere hos sagsøgte 2.

Efter afholdt syn & skøn og den fortsatte skriftveksling, er der dog sket inddragelse af tillige de udførende medarbejdere hos sagsøgte 2, hvilket har ført til sagens samlede bevisførelse og herunder supplerende spørgsmål til og svar fra skønsmanden.

Skønsmanden har i erklæring af 11. august 2018 herefter bla. svaret (svar SS 5):

I forbindelse med bl.a. nærværende skønstema er der tillige medtaget spørgsmål i relation til anvendelse af Wacker BS60y "Hophans" samt det forhold, at der under arbejderne er udlagt og håndteret jernplader over indkørslen til [REDACTED]

Det er skønsmanden opfattelse, at alle de på pladsen anvendte maskiner og udlægningen af jernplader alle kan have forårsaget den opståede skade, hvis arbejderne ikke er udført håndværksmæssigt korrekt.

samt (svar II.i, J og K):

Spørgsmål II i: Forud for besvarelse via skønserklæring fra 12. september 2017 modtog skønsmanden fra adv. Fenger en mail af 30. august 2017 med vedhæftninger (fra sagsøgte I, Varmeværket) i form af bla. oplysninger om en Hitaschi ZX 18 minigraver og en håndstamper ("hophans") af mærket Wacker BS60y (forside manual).

Skønsmanden bedes på den baggrund oplyse, om det kan udelukkes, at påvirkningen af medierøret kan være sket under håndstampning (med "hophans") omkring eller ovenpå samlingsstedet?

Skønsmanden bedes som led i besvarelsen lade de to maskinoplysningssider indgå som bilag til den supplerende erklæring.

Svar på spørgsmål II i:

Det kan ikke udelukkes, at påvirkningen fra Wacker Bs60y "Hophans" kan have forårsaget skaden. Det forudsætter dog en direkte eller tæt på direkte kontakt mellem maskinen og samlingsstedet. En sådan påvirkning vil normalt medføre en fysisk påvirkning af maskinen, der burde være opfattet af maskinføreren under arbejdet.

Spørgsmål II J: Skønsmanden bedes forudsætte, at føreren af den beskrevne minigraver har bistået med stampning af jorden omkring samlingsstedet på den vis, at undersiden af minigraverens skovl anvendes til at komprimere/banke med.

Såfremt en sådan "skovl-stampning" måtte være foretaget omkring eller ovenpå samlingsstedet bedes oplyst, om det kan udelukkes, at en sådan adfærd kan have påvirket medierøret som konstateret ?

Svar på spørgsmål II J:

Det er normalt, at jorden tilfyldes og stampes omkring denne type ledningsanlæg med tilfyldning og let komprimering med skovl på gravemateriel. Dette udføres ofte og med forsigtighed for at skabe et underlag for at udføre den egentlige komprimering af jorden over og omkring ledningerne med egnet komprimeringsmateriel. Det kan ikke udelukkes, at skaden er opstået i den forbindelse. Tilsvarende besvarelsen i spørgsmål " II i" burde føreren af minigraveren i givet fald have opfattet den fysiske påvirkning ved kontakt mellem samlingen og minigraverens skovl.

Spørgsmål II K: Skønsmanden bedes lægge til grund, at der omkring skadestidspunktet kan være placeret eller flyttet på køreplader (jern, se foto-Bilag 2, side 4) over indkørslen til Møllergårdsvej 2.

Det bedes oplyst, om det kan udelukkes, at håndteringer af køreplader (formodentlig via lastbil/kran) kan have påvirket medierøret som konstateret?

Svar på spørgsmål II K:

Det kan ikke udelukkes, at påvirkninger af samlingsstedet kan være sket ifm. håndtering af køreplader. Ved uhensigtsmæssig udførelse af håndtering af jernpladerne, kan der ske betydelige fysiske påvirkninger af det underlag (herunder ledningsgraven ved samlingsstedet) som jernpladerne håndteres omkring.

Herefter har sagsøger ikke bevist årsagen til skadens indtræden, og det gøres gældende og skal tydeliggøres, at bevisbyrden for såvel en tilstrækkelig sikker skadesårsag (samt den bagvedliggende baggrund for denne) påhviler sagsøger – det regressøgende bygningsforsikringsselskab, samt at enhver bevisusikkerhed skal medføre, at sagsøgte 2 frifindes for sagsøgers regreskrav.

Der er i sagen intet grundlag for at holde Kommunen (sagsøgte 2) ansvarlig for vandskaden, hverken selvstændigt eller solidarisk med sagsøgte 1.

I relation til friholdelsespåstanden overfor sagsøgte 1, er denne nedlagt for det tilfælde, at sagens en bevisførelse måtte vise, at skadesårsagen af Retten kan henføres til maskiner eller forhold, der ligger inden for sagsøgte 1's opgaver eller ansvarsområde.

Endelig (subsidiært) gøres gældende, at det af sagsøgeren rejste krav først kan tillægges renter fra sagens anlæg, jfr. Rentelovens § 3, stk. 4."

Rettens begrundelse og afgørelse

Det må efter vidnet [redacted] forklaring lægges til grund, at arbejdet med udskiftning af fjernvarmerør ud for [redacted] var afsluttet i august 2013, og at der på det tidspunkt var foretaget trykprøvetest af rørene. Varmeværkets arbejde på [redacted] var i det hele afsluttet i begyndelsen eller midten af oktober 2013. Efter dette vidne og vidnet [redacted] forklaringer kan det også lægges til grund, at det ikke er Fjernvarmeverkets folk, der har fjernet de gamle kantsten.

Efter vidnerne [redacted] og [redacted] forklaringer kan det

lægges til grund, at de arbejdede med maskiner på vejen den 23. og den 24. oktober 2013, og at brolæggerne fra [redacted] Kommune dagen forinden havde været der. Det kan ligeledes lægges til grund, at de gamle kantsten var fjernet, inden [redacted] og [redacted] påbegyndte arbejdet den 23. oktober. Kantsten fjernes sædvanligvis ved brug af rendegraver eller en traktor med kran. Ingen af vidnerne har kunnet forklare, hvornår eller af hvem de gamle kantsten er blevet fjernet, men de har forklaret, at fjernelse af kantsten sædvanligvis hænger sammen med det øvrige arbejde med kantsten, og at det plejer at være kommunens folk, der gør det.

Skønsmanden vurderer, at skaden på røret er opstået på grund af en udefra kommende mekanisk påvirkning, vinkelret på ledningens længderetning. Skaden kan sandsynligvis henføres til kørende materiel eller støtteben fra rendegraver og mindre sandsynligt til komprimeringsmateriel.

Vidnerne [redacted] og [redacted] har forklaret, at de, i forbindelse med at de ledte efter skadestedet, så, at der langs indersiden af kantstenen, var mærker som efter en rendegravers støtteben.

Efter en samlet bedømmelse af de fremhævede forhold er det ubetænkeligt at lægge til grund, at det er [redacted] Kommunes arbejde med maskiner på skadestedet, der har forårsaget skaden, og [redacted] Kommune er derfor erstatningsansvarlig.

Forsikringsselskabet [redacted] A/S rettede ved mail af 8. oktober 2014 henvendelse til [redacted] Kommune om kravet (sagens bilag 5). Kravet forrentes derfor fra den 8. november 2014.

Der er ikke grundlag for at fastslå, at [redacted] Varmeværk er helt eller delvis medansvarlig, og [redacted] Varmeværk frifindes derfor for begge påstande.

Omkostninger

Der er under sagen afholdt omkostninger til syn og skøn med 69.500 kr. inklusive moms. Beløbet er foreløbig afholdt af Forsikringsselskabet [redacted] A/S med 41.787,50 kr., af [redacted] Varmeværk med 2.625 kr. og af [redacted] Kommune med 25.087,50 kr.

Efter sagens udfald skal [redacted] Kommune betale sagsomkostninger til Forsikringsselskabet [redacted] A/S med 122.337,50 kr., hvoraf 11.800 kr. dækker retsafgift, 68.750 kr. vedrører omkostninger til advokat og 41.787,50 kr. dækker omkostningerne til syn og skøn. Beløbene til advokat- og sagsomkostninger og syn og skøn er inklusive moms.

Forsikringsselskabet [redacted] A/S skal betale sagsomkostninger til [redacted] Varmeværk med 57.100 kr., hvoraf 55.000 kr. vedrører omkostninger til advokat og 2.100 kr. dækker omkostninger til syn og skøn. Beløbene

er eksklusive moms.

Da de sagsøgte indbyrdes friholdelsespåstande ikke kan antages at have forøget udgifterne til advokat eller til syn og skøn, skal ingen af de sagsøgte betale sagsomkostninger til den anden sagsøgte.

Thi kendes for ret:

Sagsøgte [REDACTED] Kommune skal inden 14 dage til sagsøgeren Forsikringsselskabet [REDACTED] A/S betale 479.013,24 kr. med tillæg af procesrente fra den 8. november 2015 samt sagens omkostninger med 122.337,50 kr.

Sagsøgte [REDACTED] Varmeværk frifindes.

[REDACTED] A/S skal inden 14 dage til [REDACTED] Varmeværk betale sagsomkostninger med 57.100 kr.

Dorthe Petersen

edh/ins

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Retten i Hjørring, den 6. marts 2019.

Ellen Hansen, kontorfuldmægtig